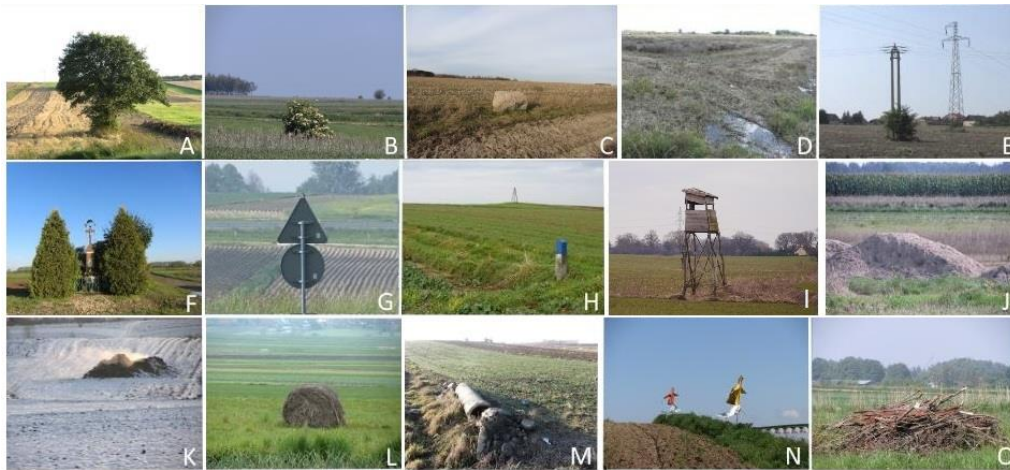

Małe rzeczy są ważne: znaczenie pojedynczych elementów punktowych dla ptaków w krajobrazie rolniczym

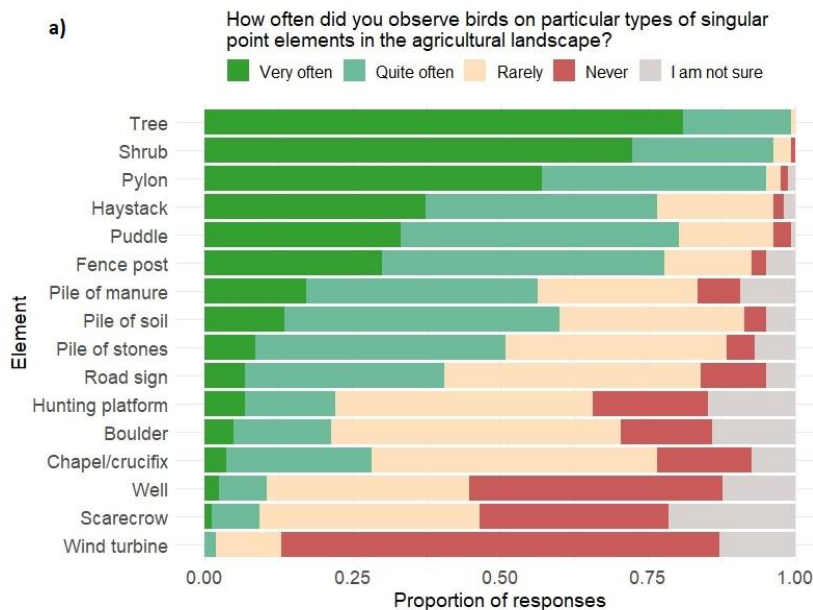
Sylwia Pustkowiak
Instytut Ochrony Przyrody PAN

Ptaki polne należą do grupy najbardziej zagrożonych wyginięciem kręgowców w Europie. Spadek ich liczebności stwarza poważne zagrożenie biorąc pod uwagę liczne funkcje, jakie pełnią w ekosystemach rolniczych. Ochrona ptaków polnych zwykle obejmuje zmiany w użytkowaniu gruntów rolnych, prowadzące do zachowania siedlisk lęgowych (np. programy rolno-środowiskowo-klimatyczne i rolnictwo ekologiczne). Jednak koncepcje teoretyczne opisujące zachowanie różnorodności biologicznej zwykle nie uwzględniają roli pojedynczych, często bardzo małych, naturalnych lub wytworzonych przez człowieka elementów punktowych obecnych w krajobrazie rolniczym. W naszych badaniach skupiliśmy się na definicji i identyfikacji pojedynczych elementów punktowych, które są potencjalnie ważne dla ptaków polnych. Opisaliśmy każdy element punktowy, oceniając jego znaczenie dla ptaków na terenach rolniczych na podstawie systematycznego przeglądu dostępnej literatury. Korzystając z techniki skanowania horyzontu, przeprowadziliśmy ankietę wśród ornitologów na temat ich osobistych obserwacji ptaków w odniesieniu do pojedynczych elementów punktowych oraz oceny potencjalnej roli takich struktur dla ptaków.

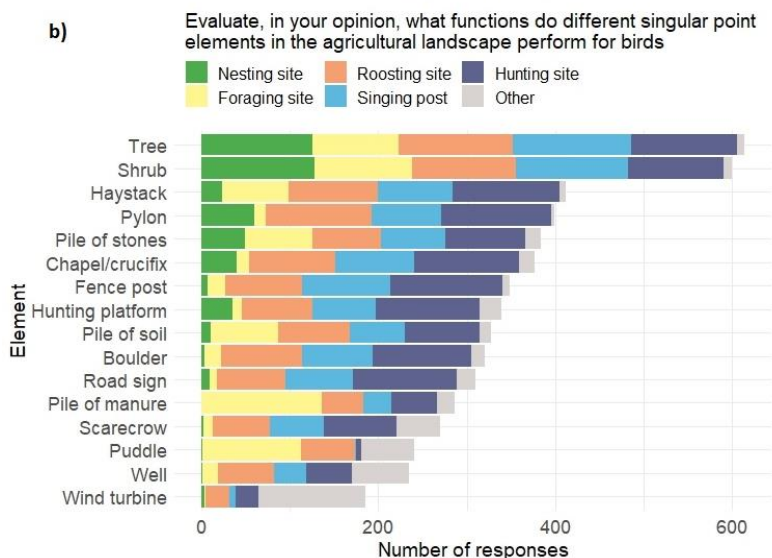
Zidentyfikowaliśmy 17 elementów, które różnią się pod względem naturalności i czasu trwania (Ryc. 1). Analiza literatury ujawniła luki w wiedzy, ponieważ niektóre elementy są często wymieniane w badaniach ekologicznych (np. drzewa, krzewy, słupy), ale inne, takie jak kapliczki, kamienie, platformy myśliwskie, studnie, znaki drogowe lub sterty wapna są ignorowane. Skanowanie horyzontu ujawniło, że ornitolodzy często obserwują ptaki na różnych elementach punktowych (Ryc. 2a), a tym samym przypisują im wiele funkcji, ważnych dla utrzymania populacji (Ryc. 2b). Ankietowani podkreślają również znaczenie pojedynczych elementów punktowych dla wielu ginących gatunków i sugerują możliwe sposoby złagodzenia negatywnych zmian w krajobrazie rolniczym poprzez zachowanie elementów punktowych na polach. Sugerujemy, że wymagane jest lepsze zrozumienie roli pojedynczych elementów punktowych dla ptaków polnych, a ponieważ mogą one być potencjalnym narzędziem ochrony ptaków, a istniejące programy powinny zostać odpowiednio zaktualizowane. Na koniec sugerujemy, aby pojedyncze elementy punktowe były uwzględniane w modelach predykcyjnych, które oceniają przydatność siedlisk dla różnorodności biologicznej terenów rolniczych.

Ryc. 1. Przykłady pojedynczych elementów punktowych w krajobrazie rolniczym: (A) drzewa, (B) krzewy, (C) gązdy, (D) kałuże, (E) słupy energetyczne, (F) kapliczki/krzyże, (G) znaki drogowe, (H) słupki ogrodzeniowe/graniczne, (I) ambony myśliwskie, (J) sterty wapna, (K) sterty obornika, (L) stosy słomy, (M) sterty kamieni, (N) strachy na wróble, and (O) sterty gałęzi.

Ryc. 2a. Częstość obserwacji ptaków na poszczególnych typach pojedynczych elementów punktowych podawana przez ornitologów w ankietach.

Ryc. 2b. Identyfikacja funkcji, jakie dla ptaków pełnią poszczególne typy pojedynczych elementów, przeprowadzona przez ornitologów w ankietach.